

2ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΣΕΓΜ
- 1990

GATT-ΓΥΡΟΣ ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗΣ ΑΝΟΙΓΜΑ ΤΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ ΣΤΟΝ
ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Δρ. Στέφανος Α. Κώνστας
Χημικός - Τεχνικός Σύμβουλος

Περίληψη

Η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) ιδρύθηκε στην διάσκεψη της Αβάνας το 1947 με σκοπό την ρύθμιση των εμπορικών σχέσεων των μελών της.

Σήμερα η GATT έχει περισσότερα από 100 μέλη και έχει εξελιχθεί σε ένα ισχυρό διεθνή οργανισμό που συνεργάζεται με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και τη Διεθνή Τράπεζα.

Στόχος της GATT είναι η σταδιακή άρση όλων των φραγμών που υπάρχουν στις οικονομικές και εμπορικές σχέσεις των χωρών. Κάθε βήματος προς την απελευθέρωση, προηγείται ένας πολυετής γύρος διαπραγματεύσεων.

Ηδη αναμένεται να ολοκληρωθεί, ως τον Δεκέμβριο, ο "γύρος της Ουρουγουάης" που ξεκίνησε πριν 4 χρόνια και που έχει, ανάμεσα στους σκοπούς του και την απελευθέρωση του τομέα των Υπηρεσιών, που περιλαμβάνει και τις τεχνικές υπηρεσίες.

Οι οριστικές θέσεις δεν έχουν ακόμη ξεκαθαρίσει, ούτε αναμένεται να διευκρινισθούν στις λίγες ημέρες που απομένουν ως την σύσκεψη των Υπουργών Εμπορίου του Δεκεμβρίου. Έχει διατυπωθεί ένα γενικό πλαίσιο συμφωνίας, που φαίνεται ότι θα κληθούν να επεξεργασθούν τα επόμενα χρόνια επιτροπές τεχνοκρατών. Πάντως η εφαρμογή οποιωνδήποτε αποφάσεων θα γίνει σταδιακά, με βάση, πολυετή χρονοδιαγράμματα.

Κυρίως θέμα:

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου - GATT μας είναι γνωστή σαν μία συμφωνία που αφορά στις εμπορικές σχέσεις μεταξύ των χωρών. Πολύ σύντομα όμως ο ρόλος της θα επεκταθεί και στην διακίνηση των Υπηρεσιών, δηλαδή του τομέα στον οποίο υπάγονται τα γραφεία μελετών.

Για τον λόγο αυτό, το ΔΣ του ΣΕΓΜ έκρινε ότι θα ήταν σκόπιμο να γίνει μια σχετική ενημέρωση επί του θέματος, στα πλαίσια του 2ου Πανελλήνιου Συνεδρίου μας, την οποία ανέθεσε στον ομιλούντα, επειδή εκπροσώπησε τον ΣΕΓΜ σε σχετικές συσκέψεις που έγιναν στο ΥΠ.ΕΘ.Ο.

Η GATT ιδρύθηκε σε μία διεθνή διάσκεψη στην Αβάνα το 1947 με στόχο την δημιουργία διεθνώς αποδεκτών κανόνων που να διέπουν τις εμπορικές σχέσεις μεταξύ των χωρών. Η Ελλάδα υπήρξε ένα από τα ιδρυτικά μέλη της GATT.

Ουσιαστικά η GATT είναι μία μεγάλη ομάδα χωρών, που πιστεύουν ότι τα οικονομικά τους συμφέροντα εξυπηρετούνται καλλίτερα από ένα σύστημα εμπορίου που στηρίζεται στην ανοιχτή αγορά και διαφανείς κανόνες ανταγωνισμού, στους οποίους έχουν συμφωνήσει όλα τα μέλη.

Σήμερα η GATT έχει πάνω από 100 μέλη, που αυξάνονται με την προσχώρηση των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης, μετά την φιλελευθεροποίηση των καθεστώτων.

Η Διεθνής Συμφωνία αποτελείται από πολλούς και σύμπλοκους κανόνες, διέπεται όμως από τις ακόλουθες λίγες βασικές αρχές, όπως τις καθορίζει ο Γεν. Διευθυντής της, Ελβετός κ. Arthur Dunkel.

1. Μη διάκριση Η εμπορική πολιτική των χωρών δεν πρέπει να κάνει διακρίσεις στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις, που να παρέχουν ειδικά προνόμια σε ορισμένες χώρες μέλη ή να θέτουν περιορισμούς σε άλλες. Με άλλα λόγια, οποιαδήποτε προνόμια που συμφωνούνται μεταξύ δύο χωρών, πρέπει αμέσως να επεκτείνονται σε όλα τα άλλα κράτη μέλη.
2. Γίμνιος ανταγωνισμός Οι εξαγωγές όλων των χωρών πρέπει να γίνονται με ίσους όρους. Εάν μία χώρα ενεργήσει dumping ή καθιερώσει επιδοτήσεις, η GATT παρεμβαίνει για να επαναποκαταστήσει υγιείς όρους ανταγωνισμού.
3. Προστασία με δασμούς Η GATT αναγνωρίζει την ανάγκη που έχουν ορισμένες χώρες να περιορίσουν τις εισαγωγές. Σαν πιο ενδεδειγμένο τρόπο δέχεται την επιβολή δασμών και όχι ποσοτικών περιορισμών.
4. Φιλελευθεροποίηση Όλα τα μέλη της GATT συμβάλλουν στην προσπάθεια της απελευθέρωσης του διεθνούς εμπορίου με διαπραγματεύσεις. Ως τώρα έχουν ολοκληρωθεί επτά γύροι διαπραγματεύσεων, με τελευταίο τον Γύρο του Τόκιου, που κράτησε 6 χρόνια και ολοκληρώθηκε το 1979.
5. Ειδική μεταχείριση των αναπτυσσομένων χωρών Στις χώρες αυτές αναγνωρίζονται ορισμένα διαπραγματευτικά πλεονεκτήματα και δυνατότητα ειδικών συμφωνιών με τις βιομηχανικές χώρες.
6. Ρύθμιση εμπορικών διαφορών Στην GATT έχει αναπτυχθεί ένα μοναδικό σύστημα διαιτησίας, που έχει συμβάλει στην ρύθμιση εκατοντάδων εμπορικών διαφορών μεταξύ των κρατών μελών της.
7. Σταθερότητα και προβλεψιμότητα των συνθηκών εμπορίου Οι κυβερνήσεις πιέζονται από την GATT να αποφεύγουν συνεχείς τροποποιήσεις των όρων εισαγωγής ή εξαγωγής, όπως η προσπέλαση στην αγορά, οι κανονισμοί εισαγωγής, οι τεχνικές προδιαγραφές κ.λ.π.

Β. ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΓΥΡΟΥ ΤΗΣ ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΝΗΣ

Ο τελευταίος, σε εξέλιξη ακόμα, γύρος διαπραγματεύσεων, ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του 1986, πριν τέσσερα χρόνια, σε σύσκεψη των Υπουργών Εμπορίου των χωρών-μελών στην Punta del Este της Ουρουγουάης.

Παρά το όνομα του, ο γύρος αυτός, ο όγδοος από την ίδρυση της GATT, εξελίσσεται στην Γενεύη και προβλέπεται να ολοκληρωθεί ως το τέλος του 1990.

Αντικείμενο του γύρου αυτού είναι η προσαρμογή των υπαρχουσών συμφωνιών στις νέες ανάγκες της αγοράς.

Το νέο στοιχείο του γύρου, είναι ότι επιδιώκει την επέκταση της εφαρμογής των κανόνων απελευθέρωσης του εμπορίου και στον τομέα των Υπηρεσιών.

Λέγοντας υπηρεσίες εννοούμε ένα ευρύτατο φάσμα δραστηριοτήτων, που περιλαμβάνει :

- Τράπεζες.
- Ασφάλειες.
- Μεταφορές (ναυτικές, αεροπορικές, χερσαίες).
- Τηλεπικοινωνίες.
- Πληροφόρηση.
- Τουρισμό.
- Διαφήμιση.
- Τηλεόραση.
- Κινηματογράφο.
- Κατασκευές.
- Τεχνικές μελέτες, ελεύθερα επαγγέλματα.
- Ιατρικές, νομικές, λογιστικές υπηρεσίες.

Το γενικό ενδιαφέρον για την επέκταση της GATT στις υπηρεσίες, δικαιολογείται απόλυτα, αν αναλογισθεί κανείς ότι αντιπροσωπεύουν σήμερα το 30% του παγκοσμίου εμπορίου και απορροφούν στις Η.Π.Α. και την Γερμανία το 40-45% των επενδύσεων.

Ο τομέας τεχνικών μελετών (Engineering - Ingenierie) περιλαμβάνει τις ακόλουθες δραστηριότητες:

- Σχεδιασμός τεχνικών έργων, βιομηχανικών και αρχιτεκτονικών.
- Οικονομικές μελέτες, συμβουλές για οργάνωση επιχειρήσεων, διοίκηση επιχειρήσεων, επιμόρφωση κ.λ.π.
- Αναπτυξιακές μελέτες.
- Γεωργικές μελέτες.
- Περιβαλλοντικές μελέτες.
- Μελέτες πληροφορικής.

Γ. ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΓΟΡΑΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Οι ετήσιες εξαγωγές υπηρεσιών, όλων των κατηγοριών των δυτικών οικονομιών, υπερβαίνουν τα 400 δισ. δολάρια, ή τα 300 δισ. ECU.

Από το ποσό αυτό το 25% περίπου, 75 δισ. ECU προέρχονται από υπηρεσίες σχετικές με την δική μας δραστηριότητα, δηλαδή τις κατασκευές.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έρχεται πρώτη στην εξαγωγή κατασκευών, καλύπτοντας το 1/3 του διεθνούς τζίρου, χωρίς να υπολογισθούν οι ενδοκοινοτικές εξαγωγές στον τομέα των κατασκευών.

Αν θεωρήσουμε ότι με τις κατασκευές γίνεται εξαγωγή και των αντίστοιχων μελετών και συναφών υπηρεσιών, προκύπτει ότι ο ετήσιος διεθνής τζίρος στον τομέα εξαγωγών τεχνικών μελετών είναι της τάξεως των 20 δισ. ECU.

Πάνω από 350.000 άτομα στην Κοινότητά των 12 απασχολούνται σε γραφεία τεχνικών μελετών, από την δραστηριότητα των οποίων το 35% αφορά εξαγωγές.

Η μεγαλύτερη αγορά μελετών είναι οι Η.Π.Α, υπερπενταπλάσια της Κοινοτικής. Έτσι εξηγείται ότι οι αμερικανικές εταιρείες τεχνικών μελετών εξάγουν μόνο 10% της παραγωγής τους.

Η γενική εικόνα της διεθνούς αγοράς μελετών έχει την ακόλουθη μορφή :

Βόρειος Αμερική	46%
Δυτική Ευρώπη	8,5%
Ανατολική Ευρώπη	8%
Μέση Ανατολή	13%
Απω Ανατολή	12%
Ιαπωνία	2,5%
Αφρική	2%
Λοιπές χώρες	8%

Δ. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΕΣΗ

Η χώρα μας αποτελεί μέλος του μεγαλύτερου, εξαγωγέα μελετών, της ΕΟΚ, ευρισκόμενη όμως σε μειονεκτική θέση έναντι του συνόλου σχεδόν - ίσως μαζί με την Πορτογαλλία - των άλλων εταίρων, τόσο λόγω του μικρού μεγέθους των μελετητικών γραφείων, όσο και λόγω των περιορισμένων εξαγωγικών δραστηριοτήτων των ελληνικών κατασκευαστικών εταιρειών, που θα τροφοδοτούσαν τα ελληνικά γραφεία με μελέτες.

Επειδή όμως σκοπεύουμε πάντοτε να αντιμετωπίζουμε με αισιοδοξία το μέλλον, τόσο ο Σύνδεσμός μας, όσο και εκπρόσωποι του ΤΕΕ και των εργοληπτικών εταιρειών, έλαβαν μέρος στις συσκέψεις που έγιναν το ΥΠ.ΕΘ.Ο, για τον καθορισμό της ελληνικής στάσεως απέναντι στην πρόκληση του Γύρου της Ουρουγουάης.

Πράγματι έγιναν συσκέψεις στις οποίες συμμετείχαν εκπρόσωποι και άλλων οργανώσεων όπως δικηγόρων, λογιστών, ιατρών και άλλων φορέων, όπου οι διάφοροι κλάδοι ανέπτυξαν τις θέσεις τους προς τους υπηρεσιακούς παράγοντες. Οι θέσεις που διαμορφώθηκαν, μετεφέρθηκαν από τους εκπροσώπους του ΥΠ.ΕΘ.Ο. στο κοινοτικό επίπεδο, όπου και έπερναν τελική μορφή, συγκεραζόμενες με τις απόψεις των άλλων εταίρων μας. Στις συσκέψεις της Γενεύης, για τον Γύρο της Ουρουγουάης, δεν έλαβε μέρος αυτοτελώς ούτε η Ελλάδα ούτε άλλη από τις 12 χώρες. Εκπροσωπήθηκαν όλες από την ΕΟΚ που εμφανίστηκε σαν ενιαίος φορέας.

Η θέση του ΣΕΓΜ απέναντι στο θέμα της αρχής της απελευθέρωσης των υπηρεσιών σε επίπεδο GATT, είναι ότι δεν έχουμε καμία αντίρρηση, εφ'όσον εξασφαλισθούν στους έλληνες μελετητές ίσοι όροι ανταγωνισμού με τους μελετητές τρίτων χωρών.

Αλλωστε αντιμετωπίζουμε ήδη την πρόκληση της απελευθέρωσης των υπηρεσιών στο εσωτερικό της ΕΟΚ, που βρίσκεται σήμερα σε πλήρη εξέλιξη και ολοκληρώνεται σε 2 χρόνια.

Αντίθετα, οι αντίστοιχες διαδικασίες στα πλαίσια της GATT θα παραταθούν πολύ μετά το 2000.

Η απελευθέρωση των τεχνικών μελετών δεν αντιμετωπίζεται αυτοτελώς. Στο πλαίσιο των τεχνικών έργων, όπου εντάσσονται και οι μελέτες, ανήκει και το θέμα της διακινήσεως του εργατικού προσωπικού.

Ενω λοιπόν οι ανεπτυγμένες χώρες προσπαθούν να εξασφαλίσουν από τις αναπτυσσόμενες απελευθέρωση της αγοράς υπηρεσιών, για να τους πωλούν την εξελιγμένη τεχνολογία και τεχνογνωσία τους, οι αναπτυσσόμενες γυρεύουν, σαν αντάλλαγμα, την απελευθέρωση της διακινήσεως εργατικού δυναμικού.

Όταν μας ζητήθηκε σε σύσκεψη του ΥΠ.ΕΘ.Ο. να λάβουμε θέση στο θέμα της διακινήσεως εργαζομένων αλλά και επί διαφόρων άλλων λεπτομερειών, ζητήσαμε από τους εκπροσώπους των Υπουργείων στοιχεία για την σημερινή κατάσταση στην χώρα μας, αλλά και μία μελέτη προβολής του ελληνικού μελετητικού και κατασκευαστικού δυναμικού στην επόμενη 25ετία, για να εκτιμήσουμε ποιές θα είναι ως τότε τόσο οι δυνατότητες, όσο και οι ανάγκες μας.

Όπως ήταν επόμενο, το αίτημα μας δεν βρήκε ανταπόκριση, δεδομένου ότι τέτοια στοιχεία δεν υπάρχουν, έτσι δεν μας ήταν δυνατόν να προχωρήσουμε σε εξειδίκευση των θέσεών μας.

Η εξειδίκευση θα μπορούσε να περιλαμβάνει κάποιες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται και κάποιους φραγμούς που ενδεχομένως θα θέλαμε να διατηρηθούν, καθώς και ένα χρονοδιάγραμμα σταδιακής απελευθέρωσης.

Η τελευταία σύσκεψη στο ΥΠ.ΕΘ.Ο. με συμμετοχή των φορέων έγινε πριν 8 μήνες, στις 29.3.90. Από τότε έχουν γίνει πολλές συσκέψεις σε επίπεδο ΕΟΚ στις Βρυξέλλες, όπου η ελληνική θέση εκπροσωπείται, για λόγους λιτότητας, από μόνιμους εκπροσώπους στις Βρυξέλλες και όχι από υπαλλήλους του ΥΠ.ΕΘ.Ο. στην Αθήνα.

Ετσι η συμμετοχή του ΥΠ.ΕΘ.Ο., και η δική μας, έχει περιοριστεί στην ενημέρωση με FAX, επί των εξελίξεων των διαπραγματεύσεων.

Ε. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΓΕΝΕΥΗ

Σύμφωνα με το ισχύον χρονοδιάγραμμα, όλη η διαδικασία έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί ως τις 15.11.90.

Δεκαπέντε ημέρες νωρίτερα, όταν συντασσόταν αυτό το κείμενο, κάτι τέτοιο δεν έδειχνε πραγματοποιησιμο.

Ετσι η διάσκεψη των Υπουργών Εμπορίου της GATT, που θα συνέλθει στις 3.12.90, θα επικυρώσει μάλλον ένα γενικό πλαίσιο, αφήνοντας πλήθος λεπτομερειών για ρύθμιση.

Οι λεπτομέρειες αυτές θα διατυπωθούν σε παραρτήματα ή υποσημειώσεις - ούτε αυτό δεν έχει συμφωνηθεί ακόμη - της βασικής πολυμερούς συμφωνίας-πλαίσου για το εμπόριο των υπηρεσιών.

Ηδη έχει γίνει μια καταγραφή των διαφόρων διαφορετικών απόψεων για κάθε θέμα, που θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο συζητήσεων εμπειρογνομόνων.

Η γενική συμφωνία-πλαίσιο για το Εμπόριο των Υπηρεσιών είναι διατυπωμένη σε σχέδιο που έχει αναθεωρηθεί πολλές φορές και τα σημεία όπου υπάρχουν διαφορές απόψεων είναι σε παρενθέσεις και αγκύλες. Καλύπτει συνολικά 29 σελίδες, χωρίς τα παραρτήματα.

Για τις επί μέρους δραστηριότητες, όπως οι τεχνικές μελέτες και τα ελεύθερα επαγγέλματα, οι ομάδες εργασίας έχουν επίσης καταγράψει τα σημεία συμφωνίας αλλά και τα σημεία διαφωνίας που πρέπει να διευκρινισθούν μελλοντικά.

Άλλωστε συναντήσεις Υπουργών όλων των χωρών μελών της GATT γίνονται ανά 2-3 χρόνια, ενώ οι ομάδες εργασίας εργάζονται συνεχώς.

Το κείμενο που έχει διατυπωθεί, αποτελεί εφαρμογή των γενικών αρχών της GATT, που ήδη αναφέραμε, στον τομέα των υπηρεσιών. Υπάρχει η πρόβλεψη της σταδιακής επεκτάσεως της απελευθερώσεως, της ειδικής μεταχειρήσεως των αναπτυσσομένων χωρών, καθώς και η πρόβλεψη για δημιουργία διαιτητικού οργάνου. Εάν δεν υπάρξουν προβλήματα σε άλλους τομείς, όπως η γεωργία, αναμένεται ότι ο Γύρος της Ουρουγουάης θα ολοκληρωθεί ως το τέλος του 1990. Έτσι με όλα τα εμπόδια και τις δυσκολίες, ο δρόμος για την απελευθέρωση της διακινήσεως των υπηρεσιών ανοίγει.

Φυσικά το άνοιγμα θα γίνει σταδιακά, θα διαρκέσει αρκετά χρόνια και θα απαιτήσει επίπονες διαπραγματεύσεις, για να συμβιβασθούν οι διιστάμενες απόψεις, κυρίως μεταξύ των ομάδων των βιομηχανικών και των αναπτυσσομένων χωρών, στις οποίες προσετέθει εφέτος και η νέα ομάδα που προέκυψε από τις μεγάλες ανακατάξεις στις πρώην κομμουνιστικές χώρες, η ομάδα των χωρών με οικονομία σε μεταβατικό στάδιο (Economies in Transition).

Σύντομα πάντως θα έχουν ξεκαθαρίσει οι βασικοί κανόνες του παιχνιδιού και έτσι η GATT θα έχει προσφέρει, στα 43 χρόνια λειτουργίας της, ένα πραγματικά πολύ σημαντικό έργο, προς την κατεύθυνση της συνεργασίας των λαών για την γενική πρόοδο και ευημερία.